

Sygn. akt I CSK 2816/22

POSTANOWIENIE

Dnia 12 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa Województwa Pomorskiego
przeciwko J. L. i J. S.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 12 grudnia 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanej J. L.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku

z dnia 23 września 2021 r., sygn. akt V AGa 71/21,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2) zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) zł z tytułu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 23 września 2021 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku, uwzględniając apelację powoda od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku z 12 lutego 2021 r., zmienił zaskarżony wyrok w punkcie III w ten sposób, że zasądził od pozwanej na rzecz powoda 786 317,83 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 14 września 2018 r. do dnia zapłaty, z zastrzeżeniem że co do tej kwoty pozwana odpowiada solidarnie z pozwanym J. S., w stosunku do którego wyrokiem Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 12 lutego 2021 r., sygn. akt IX GC 502/19 w punkcie I zasądzono na rzecz powoda kwotę 786.317,83 zł, oraz w punkcie IV co

do kosztów postępowania, jak również orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego.

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, pozwana wskazała przyczyny kasacyjne określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Jej zdaniem w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne wyrażające się w pytaniu, czy podejmowanie czynności starannego działania przez członka zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością mających na celu poprawę jej sytuacji finansowej, ochronę pracowników spółki, a także wierzycieli spółki, w tym czynności zmierzających do likwidacji spółki, podejmowanych w sytuacji, gdy majątek spółki wystarcza na pokrycie wszystkich zobowiązań spółki, może stanowić o tym, że niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości nastąpiło nie z jego winy, o czym mowa w art. 299 § 2 k.s.h.

W ocenie skarżącej skarga jest również oczywiście uzasadniona, gdyż Sąd Apelacyjny w ogóle nie rozpoznał podniesionych przez pozwaną w sprzeciwie od nakazu zapłaty kwestii dotyczących nadużycia prawa podmiotowego, błędnie uznał, że nie doszło do nowacji zobowiązania pomiędzy powodem a spółką oraz zakwestionował upływ terminu 10 lat przedawnienia roszczenia powoda względem pozwanej, o którym mowa w art. 442¹ § 1 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło

w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłączną podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, skarżący, który jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał przyczynę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., powinien odpowiednio sformułować zagadnienie prawne, wskazać przepisy prawa, na których tle zagadnienie się wyłoniło oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz świadczącą o istotności tego zagadnienia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, Nr 1, poz. 11; z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.; z 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, niepubl.). Zagadnienie jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 września 2012 r., II CSK 180/12, niepubl. oraz z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.).

Zagadnienie sformułowane przez skarżącą nie czyni zadość wskazanym wymaganiom, gdyż odrywa się od okoliczności niniejszej sprawy. Z wiążących ustaleń faktycznych bowiem wynika, że już w dniu 31 grudnia 2007 r. zaistniały przesłanki do ogłoszenia upadłości spółki: nie posiadała możliwości spłaty swoich zobowiązań środkami pieniężnymi, a wartość zadłużenia przekraczała wartość jej majątku. Sąd Apelacyjny ustalił również, że podejmowane przez zarząd spółki czynności nie dawały realnych szans na poprawę jej sytuacji finansowej. Traktowanie tego rodzaju czynności jako przesłanki eskulpacyjnej wyklucza sama skarżącą, która we wniosku wskazuje, że czynnościami takimi są czynności podejmowane ze starannością i dbałością przez członka zarządu w celu poprawy sytuacji spółki i ochrony jej wierzycieli. Skarżąca we wniosku nie wskazuje natomiast, że powoływane przez nią okoliczności powodowały po jej stronie brak

możliwości stwierdzenia istnienia podstawy do ogłoszenia upadłości, pomimo dołożenia należytej staranności.

Skarżąca nie wykazała również, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., a więc iż zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.) i w wyniku takiego naruszenia prawa zapadło w drugiej instancji orzeczenie oczywiście wadliwe. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 października 2015 r., III CSK 198/15, niepubl.; z 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, niepubl.; z 2 czerwca 2016 r., III CSK 113/16, niepubl.; z 27 października 2016 r., III CSK 217/16, niepubl.; z 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.; z 7 marca 2018 r., I CSK 664/17, niepubl.; z 18 kwietnia 2018 r., II CSK 726/17, niepubl.; z 5 października 2018 r., V CSK 168/18, niepubl.).

Za oczywistością skargi kasacyjnej nie przemawia zarzut naruszenia art. 386 § 1 w związku z art. 385, art. 387 § 2¹ w związku z art. 328 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 5 k.c. przez nierozpoznanie i w konsekwencji błędne orzeczenie o zmianie wyroku Sądu pierwszej instancji i niewłaściwe uzasadnienie orzeczenia Sądu drugiej instancji w odniesieniu do kwestii postępowania powoda w relacjach ze spółą Natra sp. z o.o. i nadużycia prawa podmiotowego (o czym mowa w art. 5 k.c.). Należy bowiem przypomnieć, że zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie rozstrzyga jeszcze sam przez się, iż skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Niezbędne jest wykazanie, że konsekwencją tego naruszenia było wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Tymczasem skarżąca w ogóle nie przedstawiła we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania żadnej argumentacji w tym zakresie, jak również nie powołała się na oczywiste naruszenie art. 5 k.c. (choć w ramach podstaw kasacyjnych powołała naruszenie art. 5 k.c. przez jego niezastosowanie), co jest

poniekąd zrozumiałe, zważywszy, że zastosowanie przez ustawodawcę klauzuli generalnej immanentnie wiąże się z zawarowaniem znacznej swobody decyzyjnej sądowi, co zwięża zakres przypadków, w których można mówić o oczywistej sprzeczności rozstrzygnięcia z art. 5 k.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2018 r., III CSK 125/18, nie publ., z dnia 11 września 2019 r., IV CSK 662/18, niepubl. oraz z dnia 27 sierpnia 2021 r., IV CSK 480/20 i IV CSK 581/20, niepubl.). Przepis ten upoważnia sąd do oceny, w jakim zakresie, w konkretnym stanie faktycznym, działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie jego prawa i nie korzysta z ochrony prawnej, pozostaje zatem w nierozłącznym związku z całokształtem okoliczności konkretnej sprawy. Posłużenie się konstrukcją nadużycia prawa jest z założenia dopuszczalne tylko wyjątkowo, gdy uwzględnienie powództwa prowadziłoby do sytuacji nieakceptowanej ze względów aksjologicznych. Nie może prowadzić do uchylenia bądź zmiany obowiązujących przepisów prawa i nie może być wymierzone przeciwko treści prawa postrzeganego jako niesprawiedliwe, lecz musi być następstwem wykonania prawa podmiotowego przez stronę godzącego w fundamentalne wartości, których urzeczywistnieniu ma służyć prawo (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2008 r., IV CNP 12/08, niepubl., z dnia 25 sierpnia 2011 r., II CSK 640/10, niepubl. i z dnia 24 stycznia 2013 r., II CSK 286/12, niepubl.). W tym kontekście warto zwrócić uwagę, że już Sąd pierwszej instancji nie podzielił stanowiska pozwanej, iż dochodzenie przez powoda roszczenia o zapłatę stanowi *in casu* nadużycie prawa podmiotowego, a milczenie Sądu odwoławczego w tej kwestii może także oznaczać, że *implicite* zaaprobował stanowisko Sądu Okręgowego, zwłaszcza iż w odpowiedzi na apelację powoda, pozwana nie powołała się na art. 5 k.c.

Z poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych wynika, że podstawy do ogłoszenia upadłości spółki wystąpiły już na dzień 31 grudnia 2007 r. i trwały również w dniu 30 września 2008 r., zaniechanie zaś pozwanej w złożeniu wniosku o upadłość nie miało charakteru jednorazowego, lecz obejmowało cały okres od dnia powstania przesłanek do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości do co najmniej czasu utraty przez nią możliwości złożenia takiego wniosku jako członek zarządu (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 11 sierpnia 2010 r., I CSK 653/09,

OSNC-ZD 2011, z. A, poz. 17). Zważywszy, że pozew został wniesiony 27 września 2018 r., nie można uznać twierdzenia wniosku o oczywistej zasadności zarzutu błędnej oceny upływu 10-letniego terminu przedawnienia.

Również ocena Sądu, że zawarta przez strony ugoda nie stanowiła nowacji, nie jawi się jako oczywiście wadliwa w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Skarżąca podnosi we wniosku, że stopa odsetek kapitałowych dla zobowiązania spółki stanowi element przedmiotowo istotny, podobnie jak kwestia terminów płatności pożyczki. Jednakże w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że ocena, czy czynność prawna ma charakter odnowienia, opiera się na założeniach ukształtowanych jeszcze pod rządami art. 264 § 2 kodeksu zobowiązań, który wprost stanowił, iż zmiany w zobowiązaniu dotyczące jedynie czasu, miejsca, lub sposobu spełnienia świadczenia oraz zmiany w zabezpieczeniu, oprocentowaniu lub innych dodatkowych świadczeniach, jak również wystawienie nowego dokumentu nie stanowią same przez się odnowienia. Za odnowienie nie można uznać zmniejszenia lub zwiększenia świadczeń wynikających z tego samego zobowiązania i z tej samej podstawy prawnej, ponieważ nie powodują one umorzenia dawnego zobowiązania i zaciągnięcia nowego. Dotyczy to także odroczenia terminu płatności czy rozłożenia go na raty (por. uchwała Sądu Najwyższego z 11 września 2020 r., III CZP 88/19, OSNC 2021, nr 3, poz. 17). Natomiast nowację zobowiązania stanowi zazwyczaj zmiana istotnych postanowień umowy tak daleko idąca, że nowa konstrukcja ma inny charakter i nie mogą już do niej mieć zastosowania przepisy wyznaczające dotychczasowy rodzaj umowy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 25 września 2020 r., V CSK 586/18, niepubl.).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.